

Historik över Sollerö Jaktvårdsförening

Efter ett antal år som styrelseledamot i Sollerö Nya Jaktvårdsförening fick jag överta uppdraget som sekreterare. Genom att jag fick den första protokolls-boken i min hand och började studera denna stegrades mitt intresse för vad som varit. Vid efterforskning hittades resterande protokolls- och kassaböcker. Efter genomläsning av samtliga böcker, som hade mycket att förtälja, föddes tanken på att på något sätt förmedla det som jag ansett vara av intresse för jägare och andra solleröbor.

Sollerö Jaktvårdsförening bildades för 68 år sedan, således 1913. Det är troligt att tankar på att bilda en jaktvårdsförening fanns redan i början på 1900-talet.

Då som nu fanns det personer som ansåg att jakten på det vilda inte skulle bedrivas hur som helst utan under ordnade förhållanden.

Markägare som ville överlåta jakträtten på sina marker till den blivande föreningen hade kallats till sammanträde i ordenshuset den 10 augusti 1913. Som brukligt var på den tiden utlystes detta i Sollerö kyrka. Redan vid detta första sammanträde påbörjades en protokollsbok som sedan förts fram till 1943.

Den drivande kraften bakom bildandet av Sollerö Jaktvårdsförening synes ha varit folkskolläraren Mats Larsson, vanligen kallad ”Bruter-Mas”. Efter genomläsning av protokollsböckerna kan man se att Mats Larsson varit verksam i föreningen ända in på 1950-talet i olika sammanhang.

På det första sammanträdet tycks uppslutningen ha varit god. Föreningens stadgar kom att lyda på femton paragrafer. Genom att läsa paragraf 1 så förstår man föreningens ändamål:

”Föreningens ändamål är att efter förvärvande av jakträtt till inom Sollerö socken belägna marker söka åvägabringa ordnade förhållanden beträffande jaktvård och jaktens utövning å föreningens disponibla marker”.

Betydelsen av vad i paragraf 1 åsyftas framträder ännu tydligare efter samtal med den äldste på Sollerön ännu verksamme jägaren, Anders Myhr. Men mera om detta längre fram.

Styrelsen som valdes vid det första sammanträdet kom att bestå av följande personer: Ordförande Mats Larsson, övriga ledamöter Klockar Olof Larsson, Gruddbo, Mås Jöns Olsson, Bodarna, Per Myrman, Gruddbo och Måsan Olof Andersson i Utanmyra.

Dessa män, som många på Sollerön ännu minns, hade fått förtroendet att utveckla föreningen och att verka för att samtliga jägare efterlevde föreningens stadgar.

På ett senare sammanträde samma år fastställdes vad som skulle jagas och hur jaktkortet skulle prissättas. För medlemmar i föreningen skulle jaktkort för hela säsongen för jakt utan hund kosta 50 öre och jakt med hund kosta två kronor. Vidare för icke medlemmar jakt på raphöns för en dag, tre kronor, för en vecka tio kronor och för hela säsongen tjugo kronor. Jakt på hare och skogsfågel för en dag två kronor och femtio öre och för en vecka tio kronor. Efter försäljning av jaktkort under första jaktsäsongen 1913 kom föreningens inkomst att uppgå till 46 kronor. Utgifterna samma år för diverse småsaker uppgick till 10 kronor och 79 öre. Det skulle dröja ända till 1940 innan föreningens kassabehållning översteg ett tusen kronor. Med undantag för smärre förändringar i styrelsen tycks föreningens fortskridande ha förflutit normalt några år framåt.

För att återgå till hur det kunde gå till före föreningens bildande tog jag kontakt med Anders Myhr. Och han kunde berätta. Redan 1905, när Anders var bara 13 år, fick han vara med på sin första älgjakt. Anders som var på tillfälligt besök i Björka fäbod mötte där Bohm Lars som undrade om han hade ammunition och gevär med sig. Anders svarade att det hade han. ”Jo, du förstår”, sa Bohm Lars, ”att två man från Färnäs är här och nu har vi ringat in en älg båti Ålbärsändjä. Vi är så litet folk så om du vill hjälpa oss är det bra”. Och det kunde Anders.

Efter att Bohm Lars ställt ut Anders på ett pass började spårningen. Om en stund får Anders se en älgko komma rakt emot sig. Han låter den komma på ungefär trettio meters avstånd innan han låter skottet gå. Man förstår att både Anders och de övriga är glada när älgen ligger där. Glädjen för Anders varar dock inte så länge. Något kött kunde inte tas med hem, fadern var jaktpolis och man kan ju tänka sig vad som skulle ha hänt då.

Det var inte sista gången Anders hade gevär med sig ut i skogen. Skogsbruket bedrevs ju på ett helt annat sätt på den tiden. Vanligt var att vid arbete med häst och släde i skogen både hund och gevär fick följa med ifall något jakttillfälle skulle yppas.

Året därpå, 1906, hade Anders Myhr lyckats komma med i ett jaktlag som skulle bedriva älgjakt i Garbergs fäbod. På frågan om Solleröskogen var uppdelad mellan olika jaktlag blev svaret nej. Eftersom det inte fanns någon som organiserat jakten på något vis kunde man jaga över hela solleröskogen. För älgjakten i Garberg hade ett lag bildats. Jakttiden då sträckte sig över fjorton dagar. Själva jakten gick till som i våra dagar. Pasställen utdelades till alla. När man sedan konstaterat att älg fanns i området började spårningen. Den kunde gå över stora områ-

Älgslakt på Sollerön i Myrmansgården 1917. Från v Per Bohman, Anders Myhr, Skräddar Olov Andersson, Bus Per Andersson, Böhl Olov Persson, Per Myrman och Markus Anders.

den. Vid ett tillfälle minndes Anders att en älg fanns på högsta Garberg. Spårningen gick från Garberg, över Oradtjärnberg, till Läberg, vidare till Siljansnäs rå och sedan hemöver till Råberg där den sedan fälldes. Denna strapats tog två dagar. Återigen hade Anders haft turen att få skjuta älg, denna gång en ko.

Jag frågade Anders som älg tillgången och om det inte fanns någon tanke på att spara kor och enbart skjuta tjurar. Anders svarade att det fanns älg men inte i den omfattning som i dag. Man fick ta det man fick tag på, så någon urskiljning var inte att tänka på.

I ett protokoll från 1926 kan man se att en fallavgift på tjugo kronor per älg skulle tas ut. Efter en koll i kassaboken från samma år kan man konstatera att endast Anders Myhr och Karl O. Kröjtz inbetalt fallavgift för en älg var. Av detta kan man nog dra slutsatsen att det var ganska glest i älgbeståndet.

Anders kunde också berätta att det förekom tjuvjakt på älg men ville inte närmare gå in på detta ämne.

På ett sammanträde som hölls 1918 beslutades att styrelsen skulle ta

kontakt med de trävarubolag som hade fastigheter inom Sollerö socken. Avsikten med detta var att söka få en uppgörelse om samarbete i jaktvårdshänseende. Tydligt var att det förekom olaga jakt. Ett sammanträde senare samma år hade som viktigaste punkt just olaga jakt. Där beslöts att avsätta medel för bevakning. Ersättningen skulle utgå med fem kronor per dag.

Under jaktsäsongen 1919—20 hade ett flertal personer bedrivit otil-

Göran Bäck på rävjakt.

låten jakt. Detta var uppe till livlig debatt på årsmötet 1920. Det beslöts att åtal ej skulle väckas mot alla inblandade personer, utan endast mot de ej inom Sollerö socken boende.

Jaktintresset hos solleröborna hade under de år som gått ökat. År 1922 föreslogs att medel skulle avsättas för inköp av harar för utplantering på själva ön. Samtidigt skulle anslag sökas ur hundskattekasern för nämnda ändamål. Nämnas kan att jag själv i slutet av 1940-talet varit med om att utplantera hare på ön, en för en tioåring mycket intressant händelse.

Problemet med lösspringande hundar har nog funnits i alla tider. På stämman 1924 beslöts att en premie på tio kronor skulle utbetalas till den eller de som kunde få en hundägare, vars hund under förbjuden tid drivit eller på annat sätt ofredat det vilda, åtalad och bötfälld.

Efter den kontakt som tagits tidigare med trävarubolagen hade tydligen ett gott samarbete uppstått. 1926 ändrades paragraf två så att även trävarubolagen kunde teckna sin jakträtt för föreningen. Dessa bolag kunde sedan för sina tjänstemän lösa jaktkort på föreningens marker. Föreningens styrelse fick i uppdrag att före, under och efter älgjakten i samråd med bolagen ordna med bevakning av markerna.

Före älgjakten samma år hade beslut fattats om fridlysning av ett ganska stort område. Gränserna för fridlysningen skulle sträcka sig från Siljansfors—Mora rå på ena sidan samt bufförsvägen Åkerviken—Rejsjön—Lindan—Rossbergsvägen—Borberg—Gesunda på andra sidan. Det beslöts också att fridlysa all jakt under hela säsongen på ön. Utplanteringen av hare hade tydligen skett efter tidigare beslut om inköp av dessa. För att få en kraftig stam beslöts om fridlysning.

Vid ett senare sammanträde 1926 behandlades en skrivelse som inkommit till föreningen. Sex år tidigare hade älgjakt bedrivits som lett till åtal vid Mora Häradsrätt. Rätten hade givit friande dom i detta mål och tillerkänt de åtalade ett skadestånd på 390 kronor att fördelas på samtliga. Dessa personer som bodde i annan kommun önskade i stället få jaktkort både för älg- och småvilt som avbetalning efter samma regler som markägare. Detta beviljades och styrelsen fick i uppdrag att verkställa beslutet.

Enligt protokoll från 1927 godkändes ett avtal som träffades mot St Kopparberg, Korsnäs, Kopparfors och Hofors Sågverks AB. Avtalet gällde ett ömsesidigt jaktkort som utfärdades och berättigade till jakt på samtliga disponibla marker. För solleröbornas del betydde detta avsevärt större arealer att jaga på. Detta har sedan fortsatt ända in i våra dagar.

Efter vidare studier av protokolls-boken kan man med förvåning läsa att det jämsides med Sollerö Jaktvårdsförening fanns ytterligare en jaktorganisation inom Sollerön. Ett protokoll från 1929 talar om Sollerö Jaktskytteklubb. En skrivelse från denna jaktorganisation hade gjorts

för att på något sätt försöka samlas under samma tak. Denna skrivelse var undertecknad av F.K. Andersson och Per Engström. Efter sammanläggningen några år senare beslöts att namnet också i fortsättningen skulle vara Sollerö Jaktvårdsförening.

Tidigare hade ju hare utplanterats på ön. För att ytterligare utöka viltet beslöts att inköpa 25 fasaner för utplantering. Senare beslöts att både fasan och rapphöns skulle utfodras under svåra vintrar. Genom inplantering, utfodring och förbud fanns under mina ungdomsår en kraftig fågelstam på ön. Vem minns inte alla rapphöns som sökte föda i trädgårdarna. Tyvärr måste man konstatera att människan även kan utrota en sådan stam med spridande av gifter.

På årsmötet 1939 beslöts att undersöka möjligheten för bildandet av ett jaktvårdsområde. För detta fordrades att föreningen tecknat avtal med samtliga markägare. Till detta omfattande arbete utsågs två personer från varje by. I september 1942 ansågs det vara klart med teckningslistorna. Dessa finns ännu i förvar. Giltighetstiden skulle gälla i tio år. År 1943 ansågs att föreningen erhållit så pass stor areal att denna kunde fördelas på jaktlag. Föreningen registrerades hos länsstyrelsen och kom så att få namnet Sollerö Nya Jaktvårdsförening.

Föreningen står 1981 återigen inför en ombildning. Innehållet i paragraf ett, ”söka åvägabringa ordnade förhållanden”, är idag otillräckligt. Om det som beslutas på föreningens sammanträden, vad gäller jakt, ej efterlevs skall detta leda till åtal. Att beivra sådan jakt är idag möjlig endast om den enskilde markägaren står som målsägare. I ett jaktvårdsområde står jaktorganisationen som målsägare. Meningen är att bilda ett enda stort område för hela bondskogen, innefattande själva ön. Området kommer sedan att delas upp i sektioner, ungefär som de områden som är bildade av jaktlagen sedan några år. Sollerön kommer då att utgöra en sektion. Som markägare och jägare utövas jakten inom respektive sektion. Du som är markägare, besök föreningens möten, var med och besluta om vad Du tycker är rätt.

Jag vill avsluta denna historik med en vädjan till alla markägare på Sollerön: För att på rätt sätt kunna bevaka, beivra, bedriva jakt och jaktvård, hjälp föreningen att bilda ett jaktvårdsområde genom att upplåta just Din mark.

Kurt Göransson